

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

УЙИМИЗНИНГ ФАЙЗИСИЗ, ОТАЖОН!

О. НУРМАМАТОВ олган сурат

Президентимизнинг келгуси йили "Қарияларни қадрлаш йили" деб эълон қилишлари қадимдан, кексаларни эъзозлаб келгувчи халқимизни ниҳоятда қувонтирди.

Кексалари бор маҳаллада ҳаммаёқ негадир осойишта бўлади. Энг шўх болакайлар бирданига одобли бўлиб ҳам қолишади, дейдилар.

Тошкент шаҳридаги Бободехқон маҳалласида Жўра ота Аҳмедов яшайди. У дунёдаги барча эзгу армонлари ушалган, энг бахтли инсонлардан. Жўра ота ўтган бир асрлик умри давомида боғбонлик қилиб қанча боғлар, узумзорлар бунёд этди. Рафиқаси Тожинисо опа билан ўн нафар ўғил-қизни ўстирди. Уларни муносиб инсонлар қилиб табиялаб элга қўшишди. Ҳозир Жўра отанинг тўнғич

ўғли 70 ёшга тўлди. У кишининг да бир этак набиралари бор. Кузнинг олтин кунларининг бирида Жўра ота табаррук 100 ёшга тўлди. Ўғил-қизлари, келинлари, куёвлари шу куни фахру-ифтихор билан элга ош тортишди.

Ўзига яраша қувончу ташвишлари бисёр бу ҳаётда 100 ёшга кириш осон эмас! Отахон маҳалладаги ёш келин-куёвларга оқ фотиҳа беради. Маҳалладошлари бирор хайрли ишга қўл уришса албатта Жўра отанинг фотихасини олишади. Чақалоқлар туғилганда "Сизга ўхшаб пиру-бадавлат, умри узоқ бўлсин", дея отанинг қўлларига тутқазадилар. Жўра отанинг ўн нафар фарзандидан 34 набираси, 27 эвараси бор. Уларнинг ҳам-маси отани кўргани келишса, тўй

бўлиб кетади.

Умри меҳнатда ўтган кишиларнинг дили пок, ҳаёт йўллари нурли бўлади, дейдилар.

Жўра отанинг кенг ховлисида уч ўғил — Аҳрор, Аброр, Асроржонлар яшайди. Келинлари Зухраҳон, Саноатхон, Маҳфузахонлар қутлуг ёшли қайноталарини эъзозлашади.

Келинларининг энг кичиги Маҳфуза шундай дейди:

- Менга совчи келганда "қайнотанг кекса экан",- дейишганида хурсанд бўлиб кетганман. Сабаби, мен кекса кишиларни жуда яхши кўрардим. Қайнотам жуда ширин сўз, меҳрибон. Қўлларига сув қуйсақ ҳам, ёнбошларига болиш қўйиб, чой узатсақ ҳам алқаб: "Умринглар узоқ бўлсин, кўп яшанглар",- дея дуо қиладилар.

- Умрим давомида барчага яхшилик қилиб яшадим. Ёлгон сўзламадим. Харом луқмадан ҳазар қилдим. Фарзандларимнинг ҳам қулоғига шуни қуйдим. Ҳалол меҳнат билан ризқ-насиба топган кишининг кўнгли хотиржам бўлади. Бир умр шундай умр кечириб келдим. Узоқ умр кўришимнинг боиси шундандир, балки. Шукр, мустақилликнинг қутлуг кунларини ҳам кўрдим. Ҳали ҳаётимиз бундан ҳам яхши бўлишига ишонаман. Юртимизни дунё танийди. Бундан ҳам тинч, бахтли яшаймиз, болаларим,- дейди иккинчи асрга қадам қўйган Жўра ота. Илоё айтганингиз келсин. Фариштадек нуроний, мўътабар кексаларимизнинг дуолари бизни ҳам, юртимизни ҳам асрасин.

Басира САЙИДАЛИЕВА

ОНАЛИК НОМИНИ УЛУҒЛАБ...

Рихси Тўлабоева билан болалиқдан битта маҳаллада ўйнаб катта бўлдик. Битта мактабда ўқидик.

эди. Мисоли ипакка ўхшарди, раҳматлик. Тўқсон йил яшаб, ақалли пашшага ҳам озор бермаган. Лекин уруш

унинг дилига озор берди, яралади. У битта-ю битта ўғли Усмонжонни қирқ иккинчи йили урушга кузатиб, келини Мавжудaxon ва бир ёшли набираси Рихсихон билан қолганида ҳам, ёлғизи урушда бедарк кетиб, бир умр йўлига нигорон бўлганида ҳам дардини ичига ютди. Қайнона-келин қўша қаришди. Эрини урушга кузатибоқ гоҳ ўроқ, гоҳ кетмон кўтариб далага чиқиб кетган Мавжудaxon Икромова бир умр рўзгор тебратди. Хайри хола эса Рихсини гулдай қиз қилиб тарбиялади.

Ҳамшираликка ўқиган Рихси мана қирқ йилдирик, Қибрай тумани марказий шифохонасида ишлаб келаяпти. Яхши қиз маҳалладан ортмай, кўшнисига келин бўлган эди.

Тўққиз фарзандли оилани қандай эпларкин, деб роса хавотирланишди. Йўқ, Рихсихон қайнонаси Бувсара холаининг иш тутумини олдиқўйди. Турмуш ўртоғининг иззат-ҳурматини жойига қўйди. Қайнсингил, қайнукалари билан апоқ-чапоқ бўлиб кетди. Абдулла ака билан аҳил-иноқ яшаб, тўрт қиз, бир ўғилга ота-она, 12 неварога бобо-буви бўлишди. Ўғиллари — Шухратжон милицияда ишлайди, майор. Келини Ферузобону Рихсининг иш тутумини олган. Қизлари Озода, Гулнора, Гулчехра ҳам орзу-ҳавасли оилаларнинг келини, яхши касбларнинг эгаси.

- Тўртта куёвим касб-корли, ақли йигитлар, - дейди Рихси қувониб. - Келишса уларим тўлиб кетади. Қудаларим

мисоли ўз жигарларим. Шулар билан бағрим бутун, кўнглим шод!

Бир умр рўзгорини бадастур қилиб, ҳайдовчилик касбини улуғлаб келётган Абдулла ака санимий сўзлайди:

- Ёшинг ўтган сайин ширин турмушининг қадрига етиб, шукроналар айтиб, бир-бирингга азиз бўлиб яшашга нима етсин. Бахтимга Рихсихон омон бўлсин! Қирқ йил бирга яшаб, бир марта қўзимга тик қарамади, гап қайтармади. Барака топсин!

Оналик номини улуғлаган дугонам Рихсибуви, сенинг фарзандларинг ҳам ҳаётда ўзинг каби ибрат наъмунаси бўлиб яшашсин. Муқаррам қалбинг нурларга тўлаверсин!

Сан'ат МАҲМУДОВА

ТАНИШИНГ: Зулфия номидаги Давлат мукофотига номзодлар

Гаврux ХАМРОҚУЛОВА — Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 12-мактаб ўқувчиси. Барча фанларни аълога ўзлаштиради. Мусиқани, санъатни севади. Айниқса шеър ёзиш унинг жонидили. Бу йил Гаврuxнинг “Умид гули”, “Қалбим чечаклари”, “Навниҳол” шеърли китоблари бос-

Ирода САТТОРОВА — Тошкент вилояти Ўрта Чирчиқ туманидаги Қорасув қишлоғидан. Мактабда дарс бериш билан бирга Низомий номли Тошкент Давлат Педагогика университетига ўқийди. Шеърлар ёзади. Илк тўплами “Қалб эҳтиромим”, деб аталади. Китобдаги мана бу битиклари дилга жуда яқин...

Гулнoра НОРМЕНОВА — Тошкент вилоятининг Пскент туманида туғилган. Келгусида онаси Соҳиба опадек моҳир педагог бўлишни орзу қилади. 1-Тошкент педагогика билим юртининг 3-босқич талабаси. Ўқувчилик даридан бошлаб шеърлар ёзади.

Мамлакxатхон УЛАШЕВА — Самарқанд вилоятининг Пайраик туманидан. Хозир Тошкент шаҳридаги маданият коллежининг I-курс талабаси. Аъло ўқиш билан бирга жамоат

мадан чиқди. Тўртликлар тўплами эса чоп этилиш арафасида.

ТИНЧЛИК УЧУН

Осмон сокин ва тинч бўлса, Яйраб учар кабутарлар. Ўқ овози чўчитмаса, Кувнаб учар кабутарлар. Осмонимда учиб юрсин, Оқ кабутар - тинчлик куши. Ўзинг асра, бузилмасин, Чақалоқнинг ширин туши. “Жонинг тиқ” деса, тикдим, Осойишта осмонга. Яратганим тинчлик берган, Юртим — Ўзбекистонга. Керак бўлса тинчлик учун, Жоним фидо этаман. Шу муқаддас тинчлик учун, Шеърдан ҳайкал кўяман.

Сенинг сувларингдан беиннат ичдим, Қалбимнинг изи бор қирғоқларингда. Майли, бу дунёнинг завқидан кечдим, Болалигим, яшир кучоқларингда. Юракка армоннинг кўрпасин ёпдим, Қалбимни ўт эмас, музларга отдим. Олов бағрингда мен бир гўша топдим, Болалигим, яшир кучоқларингда. Оташин йилларни ортга қайтариб, Келайлик қошингга ойни кўтариб. Қайдасан, болалик, топай ахтариб, Болалигим, яшир кучоқларингда.

Табиатни севади. Илк шеърли тўплами “Кушлар нима дейди?”- деб номланган.

Кўхинурдек кўзни қамаштиргувчи, Қадимий навқирон, кўҳна Самарқанд. Неча асрлик тарихни сўйлагувчи, Илму маърифатнинг жони Самарқанд.

Темур давлатининг пойтахти ўзинг, Дунёда тенги йўқ гўзал Самарқанд. Улугбекнинг она Ватани ўзинг, Фалақийёт фанига бешиқ Самарқанд!

ишларида фаол қатнашади. Коллежда ўтказиладиган ҳар бир тадбирнинг сценарийсини ўзи ёзиб, бошловчилик ҳам қилади.

- Ҳар кун сеvimли устозларимдан сабоқ олишдан жуда бахтиёрман. Менга айниқса таниқли санъаткор Коммуна опа Исмоилова, Гулшод Отабоевалардан қўшиқ айтиш ва рақсга тушишни ўрганиш ёқади. Халқ этнографик фольклор кўшиқ, куйларига қизиқаман. Ойхон опа Ёкубовадан эса чаңқовуз чалиш сирларини ўрганаёман,- дейди Мамлакxатхон.

БАСИРА тайёрлади

- **Муаззамхон Мамадалиевна, “Оналар ва болалар йили”да вилоят хотин-қизлар кўмитаси амалга оширган ташқилий-тарбиявий ишлар ҳақида фикрлашасан.**

- Айни муқддо. Чунки, Вазирлар Маҳкамасининг “Оналар ва болалар” Давлат дастури асосида вилоятимизда кўпгина хайрли ишларни бажардик. Хусусан, ҳомилдор аёллар саломатлигини яхшилаш ва соғлом бола туғилиши учун зарур шарт-шароитлар яратиш бўйича салмоқли ишлар қилинди. Малакали врачлар, олимлар ва хотин-қиз фа-

Хотин-қизлар кўмиталари фаолиятидан

ялаш, бунинг учун ҳар бир оилада тиббий, психологик шароитлар яратиш кўзда тутилган. Ҳозиргача шу мақсадлар учун давлат бюджетидан 86 миллион сўм маблағ сарфланди. Маҳаллалардаги “Ота-оналар университетлари”, шаҳар ва туман хотин-қизлар кўмиталари ўтказётган “Ёш бегойимлар”, “Алпомиш авлодлари”, “Нафосат маликалари”, “Футболимиз келажаги” каби кўриқлар ёш авлодни жисмонан ва баркамол қилиб тарбиялашга хизмат қилмоқда.
- **Мактабгача ёшдаги болаларда Ватан туйғусини шакллантириш, атроф-муҳит ва**

Андижон вилояти ҳокими ўринбосари, вилоят хотин-қизлар кўмитаси раиси Муаззамхон ШАМСИБОЕВА:

МАҚСАДИМИЗ – ОНА ВА БОЛА СОҒУ ОМОНЛИГИ

оллардан ташкил этилган 9 та гуруҳ туманларга чиқиб, аёллар ва болалар соғлигини яхшилаш, улар ўртасида ногиронликнинг олдини олиш, миллатнинг насл-насабини яхшилаш бўйича ўқув семинарлари ташкил этдилар, суҳбатлар ўтказдилар.

“Соғлом авлод учун” жамғармасининг вилоят бўлими ва “Оила” илмий-амалий маркази ўзаро ҳамкорликда аёлларнинг тиббий саводхонлигини оширишга кўмаклашувчи варақалар, буклетлар нашр этириб оилаларга тарқатмоқда.

ФХД бўлимлари никоҳланувчи ёшларни тиббий кўриқдан ўтказишни изчил йўлга қўйишган. Бу тадбир никоҳланувчи ёшларни бир-бирига ишончини оширишдан ташқари айрим оилаларда тўйдан кейин кузатиладиган нохуш жанжалларнинг ҳам олдини олмоқда.

- **Муаззам Мамадалиевна, Давлат дастурида чақалоқнинг доимий тиббий назоратда сақлаш, жисмонан ва маънавий тарбиясига гўдақлигидан эътибор бериш алоҳида таъкидланган. Бу борадаги ишлар қандай?**

- Янги туғилган чақалоқларни тўғри парвариш қилиш ва уларнинг касалликларга чалинмаслигини таъминлаш учун хотин-қизлар кўмиталарининг ташаббуси билан вилоятдаги 2 та туғруқ комплексларида “Ёш ота-оналар мактаблари” ташкил этилди. Машгулотларни тиббиёт институти олимлари, “Соғлом авлод учун” жамғармаси мутахассислари ва шифокорлар олиб бормоқдалар.

Туғиш ёшидаги аёллар ва болалар ўртасида камқонлик касаллигини олдини олиш амалий тадбирларига хайри жамғармалари вилоят бўлимлари ёрдам кўрсатмоқдалар. Шу маблағлар ҳисобидан “гемотоген” препарати сотиб олинди.

Аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож гуруҳлари, хусусан серфарзанд оилалар, ногиронлар ва боқувчисиз қолган ёш болали навалар хотин-қизлар кўмиталари томонидан алоҳида назоратга олинган. Уларнинг рўйхатлари тузилиб, зарур моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиб келинмоқда.

Ота-оналаридан ажраб қаровсиз қолган болаларни ижтимоий ҳимоя остига олиш, тарбия ва даволаш муассасаларидаги вояга етмаган етим болаларни уларни асраб оладиган оилаларга бериш ҳам фаолиятимизда муҳимдир. Ҳозирги кунгача 478 нафар ҳимояга муҳтож бола аниқланиб, рўйхатга олинди. Шулардан 171 нафарига ҳомийлар тайинланди, 50 нафари оилаларга фарзандликка берилди, 24 нафари “Меҳрибонлик” уйларида, 2 нафари Тошкент шаҳридаги “SOS” — Ўзбекистон болалар маҳалласига жойлаштирилди.

Айни пайтда қаровсиз қолган болалар учун Андижонда “Меҳр дароғхи” марказини очиш саъй-ҳаракатлари қилинмоқда.

Давлат Дастурида болаларни гўдақлигидан бошлаб жисмонан ва маънавий соғлом тарби-

табиатга меҳр уйғотиш, ёш аёлларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш борасидаги фаолиятингиз ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

- Биз маҳаллалар ва боғчаларнинг кўпчилигида “Мен дунёни идрок этаяпман”, “Бу озод Ватан - бизники”, “Мен яшайтган жой” мавзуларида кўрик-танловлар ўтказишни йўлга қўйганмиз. Хотин-қизлар кўмиталари ва халқ бўлими фаоллари томонидан ўтказилаётган бу кўрик-танловлар 5-6 ёшдаги болаларда ўзи яшаб турган жойни, атроф-муҳитни ўрганишга, Ватан туйғусини шакллантиришга хизмат қилмоқда.

Ҳар бир боғчада “Жонли табиат бурчаклари” ташкил этилган. Ёш хотин-қизларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, улар онгига миллий истиқлол ғояларини синдириш масалалари ҳам диққат марказимизда турибди. Бу борадаги тарғибот-ташвиқот ишларимизни хотин-қизлар кўмитаси қошидаги “Ҳуқуқшунос аёл”, “Олима” уюшмалари ва “Оила” илмий-амалий маркази мутахассислари вилоятдаги ҳуқуқ-тарғибот органлари ходимлари билан ҳамкорликда олиб бораётирлар. Учрашувларда, давра суҳбатларида оилавий муносабатларнинг ҳуқуқий мезонлари, ота-оналар ва фарзандларнинг ҳуқуқлари ва бурчлари, фуқаролар ва жамият ўртасидаги муносабатлар ҳақида атрофлича тушунчалар берилмоқда.

Аёллар ва болаларга маънавий, руҳий ҳамда ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш, уларни ижтимоий ҳимоялаш мақсадида “Оила” илмий-амалий маркази ҳузурда кризис маркази ташкил этилди. Бундай марказлар Пахтаобод, Балиқчи ва Ҳўжаобод туманларида ҳам иш бошлади. Андижондаги таянч тиббиёт коллежида “Оила психологияси” фанини ўқитиш йўлга қўйилди.

- **Вилоят хотин-қизларининг 70 фоизи қишлоқларда яшайди. Хотин-қизлар кўмитасининг ташқилий-тарбиявий ишларида бу ҳолат қандай ҳисобга олинмоқда?**

- Бу борада туман хотин-қизлар кўмиталари ва уларнинг қишлоқ фуқаролар йиғинларидаги фаоллари бизнинг асосий таянчимиз. Шу кунгача оилаларнинг 90 фоизи тиббий-ижтимоий патронаж қилинди. “Соғлом авлод учун” жамғармаси вилоят бўлими ташкил этган кўчма тиббий-ижтимоий патронаж бригадаларининг хизмати салмоқли бўлди. “Қизил Ярим ой” жамияти вилоят кенгаши 22 та кам таъминланган оилани узлуксиз патронажга олган, шу кенгашнинг моддий қўллаб-қувватлаши билан 121 нафар она ва бола соғломлаштирилди.

Президентимиз ташаббуси билан «Қариялари кадрлар йили» деб номланган янги 2002 йил эшик қоқиб турибди. Бу табаруқ йилга оқилоқ юз билан пешвоз чиқарганимиз, янги, савобли ва хосиятли ишларга ўзимизни чоғларганимиз, «Оналар ва болалар йили»даги фаолиятимизни ҳам такомиллаштириб бораверамиз.

- **Самимий суҳбат учун раҳмат. Суҳбатдош М. НОРХЎЖАЕВ**

(Боши ўтган сонда)

Мен қўлимдан келганча ота-онамга, укаларимга, ночор одамларга, пулга муҳтож қарияларга ёрдам бериб турар эдим. Пул, бойлик мени қизиқтирмас эди. Лекин, афсуски, мен негадир фарзанд кўрмадим. Бирон марта ҳомиладор бўлмадим. Она бўлишни жуда хоҳлар эдим. Фарзанд кўрсам оз бўлса-да, бахтли бўламан деб ўйлардим. Йўқ, бу бахт ҳам мени четлаб ўтди. Шундан сўнг фарзанд асраб олдим. Энди ҳаётимда кўзимни қувонтирадиган қизалоғим бор эди. Унга энди ота керак эди. Тўғри, менга ўйланаман деган одамлар кўп эди. Аммо улар оилали эркаклар эди. Мен ҳеч қачон мени деб бошқа бир аёл озор чекишни хоҳламас эдим. Лекин эркаклар бунни тушунишмас, мени ўз ҳолимга қўйишмас эди. Қизим 2 ёшга кирди. Тили чиқди, гап тушунадиган бўлди. Нигора мен билан яшагани сабаб феъл-атворимни яхши биларди. Бир кун у Анвар деган йигит билан тил бириктириб, мени жазоламоқчи бўлишди. Сабаби, ўзим севмаганим учун эркакларни тушунмас эдим. Улар севаман дейишса, кулар эдим. Аёлига вафо қилмаган эркак менга вафо қилади, дер эдим. Нигора эса тез-тез кимнидир севиб қолар эди. Бу менга ёқмади. Менинг характерим оғир, қайсар, бир сўзли аёл эдим. Ғийбат қилишни, ёлгон гапиришни, лаганбардорлик қилишни билмас эдим. Бу кўпчиликка ёқмас эди. Ўзимни оппоқ қилиб кўрсатишни ҳам хоҳламас эдим. Шунинг учун Анвар менинг қандайлигимни билар эди. Аммо ўтмишига қарамасдан: "Сени хотинликка олам, қизингга оталик қиламан. Хотинимдан ажрашганман", - деди. Мен қизим учун рози бўлдим. Никоҳ ўқитдик. Ота-онам келишди. Аммо улар мени алдашган экан. Нигора унинг хотини борлигини, улар ажрашмаганиликларини билар экан. Нигора Анварга: "Хотининг борлигини билса тегмайди", - деган экан.

Анвар аслида катта миқдорда қарз бўлиб қолиб, қочиб юрган, шу сабабдан уйига бормас экан. Менга: "Ота-онам билан гаплашмайман, хотиним деб уришиб қолганмиз, хотиним жанжалкаш аёл эди, уй-жойни ташлаб чиқиб кетганман, ётоқхонада тураман", - деган эди. Мен ишонгандим. Бир ойдан сўнг Нигора билан Анвар ўзаро уришиб қолишди. Нигора Анварни, Анвар Нигорани сотди. Қисқаси уларнинг иккаласини ҳам эшитдим. Лекин энди орқага йўл йўқ эди. Кўпроқ Нигорадан хафа бўлдим. Негаки, унга доим яхшиликни раво кўрар эдим. У менинг ягона дугонам эди. Унинг кетишини сўрадим. У йиллаб, кечирим сўраб чиқиб кетди. Бир ой ўтиб уйимни сотдим. Зебу-зийнатларимни, мебелларимни сотдим. Пулларни эримга бердим. "Қарзларингни тўла", - деб. Қарзларидан қутулди. Мен ижарага чиқиб, яшай бўладим. Эрим эса кўш хотинлик бўлиб қолди. Қарздан қутулгандан сўнг 3 ойдан кейин эримни кетидан хотини келди. Хотини эрининг қарзини мен тўлаганимни, уларни шу 3 ой ичида мен боқиб келаётганимни билар эди. Эримиз эса ҳеч қаерда ишламас, хали ўз уйида, хали меникида юрар эди. Эр-хотин бир-бирларини обдон ҳақорат қилишди. Эрим уни урмоқчи бўлди. Мен йўл қўймадим. Хотини эса раҳмат ўрни-

га. Менга: "Эринг отамдан 1000 доллар қарз, эр керак бўлса тўла", - деди. Мен индамадим. У кетди. Эрим ўтириб роса йиллади. Унга раҳим келди. Лекин уни севмас эдим. Бу менга Оллоҳнинг жазоси деб қабул қилдим. Сабаби мен 5 йил ичида жуда кўп эркакларни йилладим. Қарғишга қолдим. Аммо шу 5 йил ёлғиз яшган давримда жуда кўп нарсалар содир бўлди. Мени хўрлаган бирин-

дик. Баҳром бизни олиб кетди. Мен уни машинада гапга солмоқчи бўлдим. Аммо негадир ўхшамади. Унга нима деб тушунтиришни билмадим. Биз квартирага келдик. У ерда бизни ўртоғи кутиб олди. Стол безатилган эди, 4 киши ичдик. Негадир Баҳром мен билан эмас, Нигора билан гаплашар эди. Уни кўриб турсам менга шу етарли эди. Менга нима бўлаётганини тушунмас эдим. Нигорани яна мен билан яшашга кўндирдим. Сабаби — Баҳром эди. Эрим бошида қаршилик қилди. Унга мен: "Сен уйингга кетганингда кўрқаялман", - дедим. Эрим бир кун у ёқда, бир кун меникида яшар эди. У рози бўлди. Нигора қолди. Нигора туфайли Баҳромни икки ойгача кўриб турдим. Нигорага уни севишимни айтдим. У менга: "Баҳром менга ёқмайди, сизни деб юрибман", - деди. Охири мен Баҳромга менга ёқишини айтдим. Бу ишларни уни кўриш учун ўйлаб топганимни тушунтирмоқчи бўлдим. Нигора ҳам мени деб сен билан юрибди, дедим. У: "Менга фарқи йўқ, менга бошида сен

лаганбардорлик қилмас эди. Мен унга: "Сизни севман", - десам, "Сенга ўхшаган аёллар севгисига ишонмайман", - дерди. У — мени ҳаётимда биринчи бор тан олмаган эркак эди. Олдин мен эркакларга шундай муомала қилар эдим. Энди уларга қанчалик оғир бўлганини тушундим. Ҳа, ҳақиқатан ҳам кўзим очилди. Биз у билан дўст бўлиб қолдик. Сабаби — мен дар хил баҳоналар билан уни кўришга ҳаракат қилар эдим. У қўлидан келса ёрдам берар, келмаса узрини айтарди. У менга кўп яхшилик қилди. Сабабини сўрасам, мен ёлғиз сизга эмас, ҳаммага қўлимдан келганча яхшилик қиламан, дерди. Ҳақиқатан ҳам шундай эди. У яхшилик қилар, эвазига ҳеч нарса сўрамас эди. Мен 26 йил яшаб газета, китоб ўқиган аёл эмас эдим. Лекин Баҳром биринчи бўлиб, "ўқин" деб қўлимга газета берди. Бу "Оила ва жамият" газетаси эди. Мана, шунга ҳам уч йил бўлди. Мен уч йил ичида бу газетанинг бирон сонини ҳам қолдирмай ўқиб келаман. Шу уч йил ичида 30 га яқин китоб ўқиб чиқдим. Мен ўз бахтсизлигимга бошқаларни айбдор қилмаслигим, балки айбни ўзимдан қидиришим кераклигини англадим.

Мен ҳозир ҳалол яшашга, инсонларга яна ҳам кўпроқ яхшилик қилишга, қизимни яхшилаб тарбиялашга ҳаракат қилаялман. Қизим илми одам бўлиб етишишини хоҳлайман. Бунинг учун қўлимдан келганча ҳаракат қиламан. Келажақда яхши инсон бўлишни хоҳлайман. Мен кўрмаган бахтни у кўрсин, мен етиша олмаган севгига у етишсин. Севсин, севилисин. Бу дунёда инсонни бахтли қиладиган нарса бойлик эмас, давлат, мансаб эмас, бу сен севган, сени сева-

диган инсонни топсанг, шунинг ўзи катта бахт экан. Мен бир ўзим ёлғиз ўтдим. Демокчиманки, мени тушунадиган на бир дўст, на бир ёр топдим. Мен ўзи ҳаётда жуда камгап одамман, ҳеч қачон дардимни бировга айтмайман. Ҳамма нарсани ичимга ютаман. Мана 10 йилдирки, кўз ёшимни ҳеч ким кўрмади. Йиллаш бу заифлар иши деб биламан. Эртдан келгача иш, оила ташвиши билан бандман, бўш қолсам китоб ўқийман. Эрим билан гаплашишни хоҳламайман. Биз худди бегоналардекмиз. Маҳалла аёлларига қўшилмайман, улар доим кимнидир ғийбат қилишади. Бу менга ёқмайди. Дил изҳоримни ёзиб бир оз энгил тордим. Мана 4 ой бўлди, кечалари ухламайман, уйкум келмайди. Мени ким биландир Баҳром ҳақида гаплашгим келди. Биринчи марта кимдир менинг дардларимни тинглашини хоҳладим.

Хатим газетда босилса, деб умид қиламан. Баҳром бу газетани севиб ўқийди. Мен уни анчадан буён кўрмайман. У мени ўзгарганимни билишини хоҳлайман. Ундан ҳамма ахлоқлиқларим учун узр сўрайман. Мендан рози бўлсин. Дунёда Баҳромга ўхшаган йигитлар кўпроқ бўлса, бизга ўхшаган аёллар камроқ бўларди. Мен унга оилавий бахт-садат, соғлиқ тилайман. Мен ўзгардим. Мана 3 йилдирки ҳалол яшайман. Тўғри, бу осонликча бўлаётгани йўқ. Мен энди ортга ҳеч қачон қайтмайман. У мен ҳақимда ҳеч нарса билмайди. Унга ўзим ҳақимда сўзлаб бермаганман. У кўнгили оғриқларимдан оғоҳ бўлишини истайман...

ДИЛ ИЗҲОРИ

МЕН ЭНДИ ОРТГА ҚАЙТМАЙМАН

чи эрим 3 марта уйланди. Аммо оила-си бўлмади. Мендан кечирим сўраб келди. Унинг укаси бир қизни зўрлаб 15 йилга қамалиб кетибди. Менга шу эри топган онамининг ҳолиси мени биринчи бўлиб айбдор қилганди. Онамга: "Қиз тарбиялашни билмабсан", - деган эди. 5 ўгли, 1 қизи бор эди. Қизини турмушга берди. Бир ой ўтиб қизининг эри, қайнонаси қайтариб келиб: "Қиз эмас, ит тарбия қилибсан", - деб ташлаб кетишди. Мени хўрлаганлар жазоларини олишди. Худодан қайтди. Энди гал менга келди, деб ўйлар эдим. Ахир Анварни ўзим топдим. Ҳеч ким зўрлаб бермади. Демак, бу менинг жазоим, деб ўйладим. Чидадим. Унинг ҳамма қилиқларини кечирдим. 2 йил официантлик қилдим, бозорга чиқиб пул топишга ҳаракат қилдим. Эрим ишламайди. Хунари йўқ. Ота-онам қари, улар ҳам ишламайди, укаларини ишламайди. Шунда ота-онам менга дўкон очишни маслаҳат беришди. Онам номига 1996 йил дўкон очдим. Ота-онам ишлашар, мен мол олиб келар эдим. Ҳаётим бир оз энгиллашди. Ота-онам ҳам тинч, мен ҳам. Орадан 6 ой ўтиб, укамни уйлантирдик. Дўкондан тушаётган пул ҳаммамизга яшаш учун етарди.

1997 йил кеч қузида мен дил изҳорининг бошида сўз юритганимдек Баҳромни учратдим. Уни севиб қолдим. Бир умр кутган севги. Билмадим, нега бундай бўлди? У чиройли, келишган йигит эмас, гапга ҳам уста эмас, бой ҳам эмас, оддий йигит. Эртаси кун Нигорани телефон қилиб чақирдим. Ундан кечаги йигитларга телефон қилишини сўрадим. Ўртоқлари келди. Баҳром келмади. Мен унинг оғайнисига: "Агар Баҳромни олиб келсанг, учрашамиз", - дедим. У рози бўлди. Икки кун ўтиб учраш-

ёққан эдинг, лекин ўртоғим сени ёқтиргани учун индамадим", - деди. Аммо у менга ҳам, Нигорага ҳам беради эди. Чақирса келар, бўлмаса йўқ, лекин мен усиз яшай олмас эдим. Нима бўлди-ю, эримга катта миқдорда пул керак бўлиб қолди. Катта қисмини дўкондан олдим. Қолгани Баҳромдан сўрадим. У берди. 8 ой Баҳромни кўрмадим. Сабаби қарздор эдим. Шундай бўлса ҳам 2-3 марта телефон орқали гаплашдим. У пулини сўрамас эди. Бун билар эдим. Аммо унинг кўзига қарай олмас эдим. 8 ой унинг хаёли билан яшадим. Охири оз бўлса ҳам пул топдим. Яна Нигорани ишга солдим. Биз яна учрашдик. Бир кун мендан Баҳром: "Дунёда севги, вафо борми?" - деб сўради. Мен: "Севги бор, вафо йўқ", - дедим. Шунда у менга "Оила ва жамият" газетасидаги мақолани кўрсатди. Мақолада бир аёл эрини жуда севар экан, аммо камбағал яшашаркан. Эри ишлайдиган ишхона хўжайини шу аёлни севиб қолибди. Ўйишини тақлиф қилибди. Аёл кўнмабди. Охири бўлмагач, эрини тухмат билан қаматибди. Аёлга: "Агар мен билан бўлсанг, эрингни чиқартириб юбораман, бўлмаса қамалади", - дебди. Аёл эрини деб унинг тақлифига рози бўлибди. Аммо унинг олдидан чиқиб ўзини 9-қаватдан ташлаб юборибди. Мен бу воқеани ўқиб қиқиб унга нима дейишни билмай қолдим. Шунни тушундимки, у менга ўхшаган аёллардан нафратланади. Аммо мен тушунганим билан қалбим тушунмас эди. Ушандан бошлаб ўзим қилган ишларимдан уяладиган, ўзимдан янада кўпроқ нафратланадиган бўлдим ва шуну тушундимки, у ҳеч қачон хирснинг кули бўлмайди, у ҳеч кимга ўхшамайди. Баҳром ёлгон гапирмас, 5-10 минутли роҳатни деб

Тошкент шаҳри

ФЕРУЗА

